

складова наближення законодавства України до європейських стандартів // Приватне право і підприємництво Випуск 10 Київ, 2011.- С 181-185.

7. Жмудь В. Запровадження процедури медіації (примирення) у законодавстві України // Юридичний журнал : аналітичні матеріали, коментарі, судова практика / МОН України; НПУ ім. Драгоманова; Ін-т політології та ін. - Київ, 2007. - № 11. - С. 89-91.

8. Директива 2008/52/ЄС Європейського парламенту та Ради від 21 травня 2008 р. «Про деякі аспекти медіації у цивільних та господарських правовідносинах» [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://ccg.org.ua/bulletin/Articles/04%2812%29/04-/акотніачспі zasadyA20401.pdf>.

9. Медіація як демократичний та ефективний спосіб вирішення спорів: європейські норми і досвід та українська перспектива // Бюлетень Міністерства юстиції України : офіційне видання / Міністерство юстиції України. - Київ, 2010. - № 12 (грудень). - С. 137-141

10. Зайчук О.В. Медіація як процедура врегулювання спорів шляхом досягнення консенсусу // Бюлетень Міністерства юстиції України : офіційне видання / Міністерство юстиції України. - Київ, 2010. - № 9 (вересень). - С. 158-161.

ОСОБЛИВОСТІ НАКАЗНОГО ТА ОКРЕМОГО ПРОВАДЖЕННЯ

Поух Олена Анатоліївна

*студентка юридичного факультету
ДВНЗ «Національний гірничий університет»*

Чинним ЦПК України визначено, що цивільні справи у судах розглядаються в порядку позовного, наказного та окремого провадження. Усі три види проваджень охоплені поняттям цивільного судочинства, а відтак, й самі є видами цивільногосудочинства.

Кожен вид цивільного судочинства має свою процесуальну сутність, характеризується певними особливостями судової процедури. Тому правильне вирішення питання щодо поняття та сутності кожного з видів судочинства, ознак, які їх характеризують, та критеріїв зачислення цивільних справ до того чи іншого виду провадження має велике практичне значення та суттєвий теоретичний інтерес.

Цікавими є погляди науковців щодо назви розділу II ЦПК України. Зокрема, на думку О. Штефана, доцільніше було б назвати розділ II ЦПК України не “Наказне провадження”, а “Судовий наказ”, що відображає його сутність та зміст, оскільки він не містить нормативно закріпленого визначення наказного провадження, а лише встановлює порядок видачі судом судового наказу [1, с. 44].

Протилежну позицію в цьому питанні обстоює Д. Луспеник, зазначаючи, що назва розділу ЦПК України – “Наказне провадження” є вдалою, оскільки

регулює не лише порядок ухвалення судового наказу, але й процедуру самого провадження, що передує видачі судового наказу [2, с. 306]. Саме з останнім поглядом можна погодитися, оскільки наказне провадження –це, насамперед, судовий розгляд, що узгоджується із ст. 1 ЦПК України, і цей судовий розгляд у розділі II ЦПК України отримав регламентацію порядку його проведення, починаючи від вимог до заяви про видачу судового наказу і закінчуючи питаннями набуття ним законної сили, а судовий наказ є лише одним з елементів наказного провадження, актом здійсненого у ньому правосуддя.

Щодо нормативного визначення понять видів проваджень, то у ЦПК України визначено поняття лише окремого провадження. Зокрема, окреме провадження визначають як вид непозовного цивільного судочинства, в порядку якого розглядаються цивільні справи про підтвердження наявності або відсутності юридичних фактів, що мають значення для охорони прав та інтересів особи чи створення умов здійснення нею особистих немайнових чи майнових прав або підтвердження наявності чи відсутності неоспорюваних прав (ст. 234 ЦПК України). Слід наголосити на особливості у справах окремого провадження- відсутній спір про право, відповідно, відсутні і сторони з протилежними юридичними інтересами. Суд розглядає справи окремого провадження за участю заявника і заінтересованих осіб. Заявником виступає особа, в інтересах якої порушена справа про встановлення будь-якої обставини, необхідної для здійснення нею суб'єктивних майнових та особистих немайнових прав. Усіх інших осіб, які беруть участь у справі, закон визначає як заінтересованих осіб. Поняття "заінтересовані особи" має узагальнений характер і охоплює всіх осіб, права та законні інтереси яких тією чи іншою мірою зачіпатимуться ухваленим у справі рішенням. Заінтересовані особи можуть бути залучені до участі у справі за ініціативою суду або вступити у процес за власною ініціативою. Особи, які беруть участь у справах окремого провадження, можуть вести свої справи у суді особисто або через представників (крім справ про усиновлення). Участь третіх осіб у справах окремого провадження не передбачена.

Повернемося до наказного провадження. Серед науковців ведуться дискусії щодо того, чи можна вважати наказне провадження самостійним видом цивільного судочинства. Зокрема, В. Решетняк та І. Поляков вважають наказне провадження самостійним видом цивільного судочинства [3, с. 63]. Такої самої думки притримується й С. Чернооченко [4, с. 155]. М. Треушніков, поділяючи всі види цивільного судочинства на позовні та непозовні, вважає наказне провадження непозовним провадженням.

Більш радикальною є думка Н. Громошиної, яка пропонує розглядати наказне провадження не як вид цивільного судочинства, а як допроцесуальну та водночас альтернативну процедуру, що її здійснює суддя з метою пришвидшеного захисту права кредитора та встановлення спірності чи безспірності вимоги [5, с. 297].

С. Щербак розглядає наказне провадження як правову процедуру з видачі судового наказу, що має спрощений характер, зазначаючи, що з цілої низки матеріально-правових вимог є очевидною їх формальна безспірність, тобто

вимоги позивача (заявника) надійно обґрунтовані, на що відповідач не може заперечити по суті.

Вдалішим є визначення, яке міститься в узагальненні Верховного Суду України практики розгляду судами цивільних справ у наказному провадженні, відповідно до якого його визначають як особливий спрощений вид цивільного процесу, спрямований на швидкий та ефективний захист безспірних прав осіб через видачу судового наказу, що водночас є судовим рішенням та виконавчим документом. Категорії справ, зачислені ЦПК України до наказного провадження включалися до справ позовного провадження. На підставі праць вчених у зазначених справах вони вбачали наявність спору про право.

Наказне провадження, як і позовне, має на меті вирішення правового спору, що виник між сторонами матеріальних правовідносин. Проте, на відміну від позовного провадження, наказне провадження вирішує такий конфлікт у спрощеній формі – з метою процесуальної економії та пришвидшення здійснення реального судового захисту суб'єктивних прав учасників матеріальних правовідносин.

Відтак, не можна застосовувати такий критерій поділу цивільного судочинства на види як матеріально-правові особливості справ, що розглядаються судом у порядку кожного судочинства щодо наказного провадження. Всі вимоги, за якими видається судовий наказ, є потенційно позовними. Зазначені у ст. 96 ЦПК України категорії справ, за якими видають судовий наказ, можуть так само бути розглянуті і в порядку позовного провадження, більше того, законом не забороняється за цими вимогами зацікавленій особі одразу звернутися до суду не із заявою про видачу судового наказу, а з позовною заявою з тією ж вимогою, а суддя в такому випадку не має права відмовити у відкритті провадження у справі.

Наказне провадження є документарним, оскільки ця специфічна форма захисту прав та інтересів кредитора спирається на безспірні документи проти боржника, котрий не виконує своїх зобов'язань. Суддя, розглядаючи заяву про видачу судового наказу, досліджує лише додані до неї документи, що підтверджують вимоги заявника, тобто письмові докази, на підставі яких і видає стягувачеві судовий наказ. Будь-які інші засоби доказування у наказному провадженні не використовуються. Водночас безспірність вимог заявника ще не означає відсутності спору про право – основної ознаки позовного провадження. Спір між кредитором та боржником є, інакше кредитор не звертався б до суду та не мав би проблем із виконанням боржником своїх зобов'язань. Проте докази, надані кредитором, для суду є безспірними, тому й такі справи називають безспірними. У разі, коли поданих документів достатньо для підтвердження вимог стягувача, суд видає судовий наказ. І навпаки, за наявності спору про право, який неможливо вирішити на підставі лише наданих стягувачем-кредитором документів, суд постановляє ухвалу про відмову у прийнятті заяви про видачу судового наказу, у такому разі захист прав заявника-стягувача відбувається шляхом пред'явлення позову за тими самими вимогами у порядку позовного провадження.

Ознаками спрощеності правової процедури наказного провадження є:

- одноособовий розгляд заяви суддею;
- розгляд справи на підставі письмових документів;
- видача судового наказу без судового засідання і виклику стягувача та боржника для заслуховування їхніх пояснень;
- відсутність позовної форми захисту права (неможливим є пред'явлення зустрічної вимоги боржником);
- відсутність судового доказування у повному обсязі;
- скорочені строки розгляду і вирішення справи; – спрощений зміст судового наказу;
- скасування судового наказу судом тієї ж інстанції.

У визначенні правової природи наказного провадження простежується тісний взаємозв'язок цивільного судочинства і виконавчого провадження. Зокрема, сукупність правових норм, що регулюють відносини між судом, з одного боку, та заявником (кредитором), боржником, з іншого, які виникають при видачі судового наказу, є інститутом цивільного процесуального права. А регулювання правовідносин, пов'язаних з примусовим виконанням судового наказу, відбувається за допомогою законодавства про виконавче провадження. Водночас судовий наказ має істотну особливість, що відрізняє його від інших судових актів. Адже він одночасно є і актом, що видається органом судової влади за результатами розгляду справи по суті заявлених вимог, тобто процесуальним документом, і виконавчим документом, що виконується органами державної виконавчої служби відповідно до процедури виконавчого провадження.

Отже, підводячи підсумок, слід наголосити на тому, що:

- судовий наказ є єдиним судовим актом, який поєднує в собі властивості судових актів, якими вирішується справа по суті заявлених вимог, а також виконавчого документа;

- судовий наказ має властивості як умовного, так і безумовного наказу.

Умовність наказу полягає в особливостях процедури його скасування за ініціативою боржника, а безумовність – у тому, що наказ має силу виконавчого документа;

- судовий наказ є судовим рішенням, що видається суддею одноособово;

- судовий наказ видають на підставі доказів, наданих лише однією особою (заявником);

- судовий наказ видають за вимогами, перелік яких чітко визначений законом, і які можна назвати безспірними.

Науковий керівник: к.ю.н., доцент кафедри цивільного та господарського права Трофименко Ніна Сергіївна

Список використаних джерел:

1. Штефан О. Наказне провадження у цивільному судочинстві України//Підприємництво, господарство і право. – 2006. – № 1. – С. 44.

2. Решетняк В.И., Черных И.И. Заочное производство и судебный приказ в гражданском процессе. – М.: Юридическое бюро “Городец”, 1997. – С.63.

3. Чернооченко С.І. Цивільний процес: 2-ге вид, перероб. та доп.: Навч. посіб. – К.: Центрнавчальної літератури, 2005. – С. 155.

4. Треушников М.К. Гражданский процесс: Учебник / Под. ред. М.К. Треушникова. – М.:ООО “Городец-издат”, 2003. – С. 31. 7. Громошина Н.А. Приказное производство // Гражданское процессуальное право: Учебник / Под. ред. М.С. Шакарян. – М.: ТК Велби, Изд-во Проспект, 2004. – С. 297.

5. Практика розгляду судами цивільних справ у наказному провадженні / Офіційний Інтернет-сайт Верховного Суду України: www.scourt.gov.ua

ПРОЦЕСУАЛЬНІ АСПЕКТИ УЧАСТІ ТРЕТІХ ОСОБИ В ЦИВІЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ

Пузиревська Карина Володимирівна

*студентка юридичного факультету
ДВНЗ «Національний Гірничий Університет»*

У справах позовного провадження завжди є дві сторони. Проте, є випадки, коли в результаті справи заінтересована ще одна особа, яка не є ні позивачем, ні відповідачем. Цю особу процесуальний закон називає третьою. Вона має самостійний, особливий інтерес. Цей інтерес полягає в тому, що рішення суду по спору між позивачем і відповідачем так чи інакше впливає на права третьої особи. Щоб захистити свої права, третя особа повинна взяти участь у процесі.

Треті особи – це особи, які беруть участь у справі, вступають або залучаються до розпочатого процесу, мають певну заінтересованість в результаті справи, оскільки рішення може вплинути на їх права і обов’язки.

Характерні риси третіх осіб:

1) Дані суб’єкти віднесені законом до осіб, які беруть участь у справі, що визначає їх правове положення і сукупність прав;

2) Треті особи мають певний ступінь заінтересованості в результаті справи;

3) Рішення по справі має значення для третіх осіб, але це значення залежить від їх виду;

4) Треті особи вступають або залучаються в розпочатий цивільний процес;

За ступенем заінтересованості в результаті справи розрізняються треті особи: а) які заявляють самостійні вимоги; б) які не заявляють самостійних вимог щодо предмета спору

Якщо порівнювати характер юридичної заінтересованості третіх осіб, які заявляють самостійні вимоги щодо предмета спору, і третіх осіб, які не заявляють самостійних вимог, то можна сказати, що різниця в юридичному інтересі цих двох видів третіх осіб по відношенню до спору полягає в тому, що третя особа, яка заявляє самостійні вимоги щодо предмета спору, має стосовно предмета спору безпосередній юридичний інтерес, оскільки вона є суб’єктом